



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Rubricis præceptiuis, & directiuis. XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

Ant. Molina in Instruct. Sacerdotum Tract. 3. cap. 11. §. ult.

17 At si inchoata Missa veniat Episcopus, aut eo maior, aut Princeps, neque alia Missa celebrari possit, quid agendum? ante Consecrationem, & post Epistolam, si illi veniant, poterit repeti Missa à capite, *Nauar. de Orat. Notab. 16. num. 55. & Azor. lib. 10. cap. 32. quest. 3. Addit Possen. de Offic. Cur. cap. 2. num. 11.* posse hoc idem fieri, etiam ultra primam vicem, si maior causa superueniat; sed, meo iudicio, tunc esset opus altiori iudicio.

18 Queritur adhuc: An possit interrumpi, & discontinuari Missa ob aliquam causam? respondetur, Possè, ob Concionem & publicationes Edictorum, quæ fiunt à Parochis: præterea ad confessionem audiendam moribundi, custodita, si opus est, interim ab alio Eucharistia; vel ad vngendum infirmum, cui nullum aliud Sacramentum ministrari potest, ex *Nauar. de Hor. Canon. cap. 16. num. 69. Hen-*

riq. lib. 9. cap. 30. num. 4. Non autem interrumpi debet paulò ante laicorum Communionem, vt Sacerdos audiat apud Altare etiam breuem confessionem alicuius; quod perturbat, & merito, astantium animos, *Doctores apud Bonacm. disp. 4. quest. 6. punct. 1. num. 20.*

19 Accidit denique in Missæ ministerio offerri Sacerdoti particulam pro communicando laico, & oblatione Hostiæ iam facta, poteritne illa consecrari? *Bonac. de Euchar. disp. 4. quest. ult. punct. 2. num. 6.* videtur negare. sed puto probabiliter posse consecrari, oblatione eiusdem mente concepta, vt sæpius in defectibus dictum est: non tamen remotius ab oblatione Hostiæ, puta iam cæpta Praefatione. Vel eo casu, si necessitas adsit, arbitrio boni viri, dari laico poterit pars Hostiæ consecrata, quæ olim referuabatur pro infirmis, vt paulò supra diximus *num. 3. præsentis tituli.*

De Rubricis præceptiuis, & directiuis. XI.

Reliquum est, vt in ordine ad Missam examinemus duo. Alterum est circa Rubricas omnes, de quibus hætenus, quæ cum diuidantur communiter à Summistis & Theologis in præceptiuas & directiuas, nondum quis veluti digito demonstrauit, quænam ex dictis sint præceptiua, quænam directiua: nam illæ obligant sub mortali, hæ non item, nisi ex contemptu omittantur. Alterum est circa onera Missarum, quæ subire solent Sacerdotes; de quibus Theologi multa sparsim docuere, quæ hoc loco collecta breui compedio, Lectori spero fore vt valdè prosint. Nunc de primo.

Seclusa igitur obliuione, ignorantia inculpabili, & inaduertentia, quæ culpam diminuunt, vt supra monuimus: omissa item ea recentioris Auctoris distinctione, in præceptiuas sub mortali, & præceptiuas sub veniali, diuersas à directiuis. Quæ distinctio nulla est; aut est quæstio de nomine, nam præceptum importat propriè in sua significatione materiam grauem, & lethalem culpam.

I DICO PRIMO. Quædo in Rubricis habetur hæc vox *grauissimè*, seu *grauiter peccat*, certissimum est, significari peccatum mortale. Septies autè habetur, cum de defectibus Missæ agitur.

Si non in azymo conficiatur Sacramentum in Ecclesia Latina, *tit. 3. num. 3.*

Si vinum cõperit acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, vel multum de viuis tunc expressum; vel sine aqua fiat Sacrificium, vel cum aqua non naturali, *tit. 4. num. 2.*

Si in forma adderet aliquid Celebrans, quod significationem non mutaret, *tit. 5. num. 1.*

Si celebret suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel canonicè impeditus, *tit. 8. num. 1.*

Si celebret in peccato mortali habens copiam Confessoris, *ibid. num. 2.*

Si non habens copiam Confessoris sine contritione in peccato mortali celebret, *ibid. num. 3.*

Si integra Sacramenta extra quosdã casus non sumperit, *tit. 10. num. 4.*

2 DICO SECVNDO. Quando materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificij, ea ita grauis censenda est, vt omisso sit peccatum mortale: eiusmodi sunt, quæ de pane, vino, aqua, intentione, forma, sumptione vtriusque speciei sunt præscripta. quæ omnia sub mortali sunt iuxta Rubricas obseruanda.

In forma quoque illud *enim* additum ab Ecclesia, non potest sine peccato mortali voluntatiè omitti.

3 DICO TERTIO. Eas Rubricas esse præceptiuas, in quibus concordant Doctores, eas esse de re graui, & sub mortali obseruandas esse: videlicet, De loco celebrandi non prohibito, de ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione animæ & corporis, ieiunio scilicet à peccato mortali, & à cibo, de ministro, de Missali libro, de Calice, Patena, Corporali, & Palla, de Canone integrè & secretè recitando, Ne prima purificatione cum

vino, de numero, munditia, integritate, & benedictione vestium Sacerdotalium; eo modo quo probauimus suprà suis locis.

4 DICO QVARTO. Rubricas aliquas esse strictioris iuris in Missis Conuentualibus, seu principalibus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegatarum; quod *cum Suar. & alijs* docet Bonacin. *disp. 4 de Euchar. quæst. ultima, punct. 7. §. 3. num. 3.* quia æquiparantur hæ Missæ Horis Canonicis que dicuntur in Choro. imò verò sunt Horarum quasi finis, ad quem diriguntur Horæ, vt egregiè probat *Francol. de Temp. Horarum Canonic. par. 1. cap. 16. num. 18.* eiusmodi est Rubrica de cõcordia Missæ Conuentualis cum Officio; quæ expressè præcipitur in *cap. Cum creatura. de Celebrat. Miss.* per verbum *mandamus* Honorij III. Docent enim Doctores à Bonac. citati *de Leg. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 4. num. 7.* quod verbum *mandamus* importat obligationem ad mortale. Inter Collegiata autem adhuc esse disparitatem dico: nam Collegiata Regulares (quæ tamen minùs propriè Collegiata dicuntur, vt paulò infra probabo) tenentur ad Horas Canonicas & Missam in Choro, ex vi Regulæ tantùm & consuetudinis interpretantis Regulam; sicuti etiam ad Officium diuinum extra Chorum consuetudo tantùm obligat Regulares vt sic, ex *Caiet. verbo Hora.* at sæculares Canonici tenentur ex stipendio ad leges Pontificias in Choro seruandas.

5 DICO QVINTO. Propè præceptiuas eas esse Rubricas, de quibus disputant Doctores; & tamen Pius V. & Clem. VIII. inclinant expressè in alteram partem, præcipiendo in Bulla, vt iuxta formam in nouo Missali tradi-

E e tam

tam celebretur Missa: eiusmodi sunt, de Matutino & Laudibus ante Missam, de mappis tribus, de luminaribus cereis; quæ licet sint controuersa inter Doctores, ij tamen Pontifices Summi prædicta potiùs in suis Rubricis approbauere tamquam tutiora.

6 DICO SEXTO. Dubias esse reliquas de principio aurore, & sine meridie, de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veste talari, de pileoli vsu, à quo concedatur extra Canonem; de Orationibus ad vestes, & post Missam; de Missa priuata ad arbitrium sine causa; de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesijs; de Votiuâ, vel de Requiem, in Festo Duplici, & diebus prohibitis; de Orationibus additis secretò dicendis, ex deuotione Celebrantis: in quibus omnibus Doctoribus utrimque disputantibus, Rubricis tamen magis adhærendum esse cenleo.

7 DICO SEPTIMO. Inter has dubias Rubricas illa est apud me valdè certa, quòd sit de re grauissima, quæ habetur par. 1. tit. 3. num. 1. nimirum, *In Ferijs Quadragesime, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum, etiamsi Duplex, vel Semiduplex Festum, vel Octaua occurrat, in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis cantantur due Missæ, una de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam.* Cantari ergo debent, vbi nimirum cantari quotidie Missa consuevit à Canonicis; tum quia præcipit Pius V. in virtute sanctæ obedientiæ in Bulla, vt decantetur Missa iuxta normam, ritum & modum à se præscriptum, hoc est, quandoque duæ; tum quia altera earum sine commemoratione alterius dici debet, ex tit. 7. num. 2. & hoc modo, altera non respondet integrè Officio di-

uino, in quo fit de Festo & Feria simul (Missa enim Conuentalis debet respondere integrè Horis Canonicis) tum quia est ritus Ecclesiæ perantiquus, teste *Microlog. cap. 48. & 58. ut diximus pag. 5.* tum quia circumstantia illa temporis (post Tertiam altera, altera post Nonam) indicat esse notabilem ritum; tum quia Clemētis VIII. auctoritate Missale recognitum, suis locis octies ad minus monet Lectorem hac de re, vt obliuioni non tradatur; scilicet, ante Missam de Vigilia Ascensionis, in Festo S. Marci, in Vigilia Apostolorum Petri & Pauli, in Vigilia S. Laurentij, in Festo SS. Cornelij, &c. SS. Ianuarij, &c. in Vigilia S. Matthæi, & in Commemoratione omnium fidelium Defunctorum; tum quia S. Carolus cum suis Prouincialibus Episcopis in *Concil. IV. Prouinciali Roma approbato* in hæc verba decreuit: *Quibus diebus ex Missalis Romani Rubricarum præscripto in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis due Missæ Conuentuales celebrari oportet, ea amba canantur: quod si Capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum etiam alterius diei distributionibus mulctetur.* Hæc ibi.

8 Dices, Sufficere (quod recentior scripsit, consuetudini nimium fauens, quæ potiùs est abusus) fieri satis, si altera dicatur priuatim, puta, quæ est de Feria, & Choro absente. Addunt alij, eo quia *titulo 7. num. 2.* habentur verba, *dicuntur due*: ergo satis est, si dicatur altera priuatim; sed verbum *dicuntur* explicandum est, *cantantur*, ne pugnent inuicem duæ Rubricæ, altera enim alteram explicat, & posterior à priore pendet. Deinde non est maior ratio, ex vi verbi *dicuntur*, vt altera

altera sit priuata, altera solemnis. Item, quæ dicitur Choro absente non potest respondere Horis Canonicis, neque dici potest Conuentualis. Præterea illa Hora definitio, Tertiæ & Nonæ, indicat, debere vtramque celebrari, prout Hora Tertia & Nona dicuntur in Choro, hoc est, cum cantu, & Choro præsentem. Atque hæc est Romana praxis in Patriarchalibus Romæ Ecclesijs: adeoque in ijs existimata fuerunt hæc duæ Missæ grauissimæ, vt *Franciscus Samaritanus, Beneficiarius Ecclesiæ Lateranensis, & Doctor, in suo Thesaurio Sacerdotali tertia par. titulo, Missæ plures, &c.* concedat, posse has duas Missas ab eodem celebrari, si fortè vnus tantum Sacerdos eo die in Ecclesiâ Collegiata celebrare queat. quod deinde sublatum est in *Rubricis par. 1. titulo 7. num. 2.* quando scilicet plures quotidie non celebrant Sacerdotes. Denique die 2. Nouembris ait Rubrica: *Missæ dicitur principalis pro Defunctis post Nonam.* explicant omnes, cantari debet Choro præsentem. eademque est ratio de alijs Missis. Aliqui ex præfato verbo dicuntur inferunt, quod vbi plures Sacerdotes celebrant, debent dici duæ Missæ prædictæ priuatim. Laudo vsum, sed nego esse Rubricæ hunc sensum; quod patebit magis infra.

9 Dices adhuc: Verba *cantantur & dicuntur* non sunt imperatiua. Respondendo, in *titulo 5. de Missis Defunctorum num. 1.* habes, *dicantur duæ Missæ, & titulo 15. numero 2. Missa de Tempore, quamuis dies sint sollemnes, in quibus fit Officium cum Missa de Festo, debet cantari post Nonam.* Item in Rubricis enuntiatium verbum habet vim imperatiui; verbi

gratia, in die 2. Nouembris in *Breuiario: Dicuntur Vesperæ Defunctorum.* post *Laudes incipit Matutinum Defunctorum.* Ecce verba enuntiatia tantum; & Doctores tamen ex his verbis volunt, teneri nos sub mortali ad recitandas Vesperas & Matutinum Defunctorum, vt *Suar. expresse docet lib. 4. de Hor. Canon. cap. 25. num. 8.* Item in *cap. Cum creatura, citato supra, & explicato num. 5.* mandat Honorius, cantari Missam respondentem Horis Canonicis, sub mortali; non autem responderet, si altera non cantaretur, vt dictum est *num. 8.* & Pius V. vt integrè respondeat Horis Canonicis, duas præscribit; ergo tenentur Collegiata ad duas. Valet enim hæc Regula illa: *Paria sunt, non facere, & facere male, contra Rubricas, cap. Inter corporalia, de Translat. Episcop. cap. Veniens, de Presbyt. non bapt.*

10 Cui nostræ sententiæ subscribere aliquando, cum in dubium à nonnullis reuocaretur, doctissimi viri, & nouissimi, *Paulus Fraxinellus, Ordinis Eremitarum sancti Augustini, Petrus Thomas Saracenus, Ordinis Carmelitarum, Ioan. Petrus Moneta, & Homobonus de Bonis, Theologi Ordinis nostri, & primarij, qui omnes præclara multa prælo dederunt.*

11 Sacra Rituum Romana Congregatio die 16. Maij 1626. decreuit, non posse omitti alteram ex his duabus Missis cantandis, ob celebrationem Capituli Canonicorum; & iterum hoc idem die 16. Ianuarij 1627. asseruit, ne duæ Missæ, etiam ex necessaria negotiorum causa, & Capitulari, omittantur.

12 Dices: An Regulares comprehendantur in hac Rubrica. Negat *Rodericus de Quæst. Regular. Tomo 1. quæst. 43. artic. 12.* quia, inquit, non

veniunt Regulares nomine Ecclesiarum Collegiarum in odiosis; quæ ratio mihi non placet: sed quia Ecclesiæ Regularium appellantur propriè Conuentuales ab *Innocen. IV. in Bulla eiusdem 7. Bullary*, ubi *Flavius Cherubinus in Compendio Bullar. scholio 1.* notat eo titulo appellari, ad differentiam Collegiarum, quæ sunt propriè Canonico- rum. Item in *Clem. 1. de Celebrat. Miss. ex Concil. Viennen.* distinguuntur Ecclesiæ Regulares à Cathedralibus, & Collegiatis; quibus postremis dumtaxat imponitur onus de duabus his Missis. adde ratione allatâ suprâ *nu. 4.*

13 DICO VLTIMO. Reliquas Rubricas esse directiuas tantùm, non tamen esse negligendas: saperet enim cõtemp- tum, si quæ earum perpetuò omitte- retur, aut sæpiùs, & vt plurimùm. & multò minùs, si timeatur scandalum. Contemptum verò, & ceu scandalum iudicabis, grauias, vel leuias, ex materia & intentione Sacerdotis. Vnde, quod alij dicunt, quatuor cum litteris cele- brandam esse Missam, A. B. C. D. his addo ego litteram quintam E. in ho- norem quinque Vulnerum Christi. Hoc est Altè, Breviter, Clarè, Deuotè, Exactè, seu Exquisitè.

Altè, vt audiatur. Breviter, non vltra

mediam horam, ait *Scortia lib. 2. c. 19.* vel paulò vltra. Clarè, vt omnia verba integrè proferantur. Deuotè, vt atten- datur ad ea quæ dicuntur. Exactè, vt fiant omnia quæ præscribuntur in Rubricis.

14 Vt autem Rubricarum obligatio magis innotescat, præterquam quòd in Bulla Pij V. pro Missali edita omnis mutatio, additio, & detractio prohibetur, decreuit Concilium Tridentinum *Sessione 7. canone 13.* in hæc verba: Si quis dixerit, receptos, & appro- batos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in so- lemni Sacramentorum administratio- ne adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libro omitti, aut in nouos alios per quem- cumque Ecclesiarum Prælatum muta- ri posse, anathema sit. Hæc ibi. So- lemnis certè Sacramenti Eucharistiæ administratio in Missa fit, siue sit so- lemnis, siue priuata; & ritus, qui ha- bentur in Missali Romano, sunt Eccle- siæ Catholicæ recepti, & approbati, vt patet. Ex quibus non video, qua ratio- ne doceant moderni Theologi, opi- nionem esse probabilem, quòd sine peccato possint omitti Rubricæ, & si- ne causa, scienter, etiam in materia leui. sed de his satis.

De alijs obligationibus Sacerdotum circa Missam. XII.

1 **A**lterum erat circa onera Sa- cerdotum in ordinè ad Mis- sam, quæ ad capita quinque reuocari possunt, vel ratione *Loci*, vel ratione *Temporis*, vel ratione *Ritus*, vel ratione *Officij* seu *Beneficij*, vel ratione *Suspendij*: & hoc eodem ordine proceden- dum erit in hoc titulo.

2 Ratione *Loci* tenetur Sacerdos Sa- crum facere in certo Altari, non impe-

ditus legitimè, si testator aut alius lo- cum celebrandæ Missæ præscripserit, aliàs peccat mortaliter; quia nõ implet voluntatè testatoris, quam neque he- redes mutare possunt; non tamen tene- tur ad restitutionem, si alibi pro eo ce- lebret. Citat *Doctores Bonacin. de Eu- char. disput. 4. quest. vlt. pun. 7. §. 4. A num. 2. ad finem.* & ratio patet, quia violat priuatam legem testatoris.

3 Potest